

O Pisto/EPT

30.8.2007

1 (6)

Suomen Soodakattilayhdistys ry

YMPÄRISTÖTYÖRYHMÄN KOKOUS III/2007

AIKA 29.8.2007 klo 10.00 – 15.30

PAIKKA Alstom Finland Oy, Vantaa

LÄSNÄ

Hanna Anttila	Andritz Oy, Varkaus
Mikko Anttila	Metso Power Oy, Tampere
Sanna Hämäläinen	Oy Metsä-Botnia Ab, Joutseno
Harri Jussila	UPM-Kymmene Oyj, pj
Kari Parviainen	Teknillinen korkeakoulu, Espoo
Outi Pisto	Pöyry Forest Industry Oy, Vantaa, siht.
Juha Tolvanen	Alstom Finland Oy, Vantaa
Jorma Torniainen	KCL, Espoo
Kurt Sirén	KCL, Espoo
Merja Strengell	Pöyry Forest Industry Oy, Vantaa
Kohdan 1 aikana	
Lasse Harja	Alstom Finland Oy, Vantaa
Pekka Sipilainen	Alstom Finland Oy, Vantaa

LIITE I Juha Tolvanen: Pienhiukkaset, puhdistus ja mittaukset soodakattilan jälkeen

JAKELU Julkaisu: Soodakattilayhdistyksen kotisivulla
Tiedote: Hallitus Ympäristötyöryhmä OMP SEK EPT

1 LUENTO

Juha Tolvanen Alstom Finland Oy:stä luennoi soodakattiloiden pölypäästömittauksista ja – rajoista. Luentomateriaali on liitteessä I.

2 POISSAOILOILMOITUKSET

Juha Räsänen (Stora Enso, Varkaus) oli estynyt saapumaan kokoukseen.

3 EDELLISEN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

4 MUIDEN TYÖRYHMIEN KUULUMISET

ATR

Työryhmän projektit

- Turva-automaatiosuosituksen päivitys
 - Työ kommentoitavana kotisivuilla
 - Projekti jatkuu suosituksen kääntämisellä englanniksi
- Pidentyneet keskeytymättömät ajoajat
 - Kaksivuotinen projekti 2007 – 2008
 - Kysely jäsenetehtaille lähetetty
 - Teetetään insinööritöinä
- Päästömittausten parhaat menetelmät
 - 10 tehdasta vastasi kyselyyn
 - Työ valmis ja julkaistu kotisivuilla, raportti 7/2007

LTR

Työryhmän projektit

- Sellutehtaiden suovan erotus ja suovankäsittelyongelmien selvitys
 - Klaus Niemelän ja Kurt Sirénin raportit kommentoitavana yhdistyksen kotisivuilla
- Raskasmetallit soodakattilalaitoksilla
 - Työ valmis ja julkaistu yhdistyksen kotisivuilla (raportit 8a ja 8b/2007)
- Viherlipeäsakka
 - Työ valmistuneena kesällä/syksyllä 2007

KTR

Työryhmän projektit

- Nuohointen käyttö ja huolto
- Liuotinten varusteet ja turvallisuus

OTR

Työryhmän projektit

- Soodakattilapäivä 18.10.2007 Sokos Hotel Vantaa

5 LENTOTUHKAN PUHDISTUS JA JATKOKÄSITTELY III JA IV

Tavoite

Aikaisemmissa osissa (I ja II) kehitettiin kiteytykseen perustuva suodintuhkan puhdistusprosessi ja todettiin, että sillä voidaan saavuttaa riittävä natriumsulfaatin puhtaustaso kaikkiin ajateltuihin käyttökohteisiin. Selvitettiin myös mahdollisuuksia tuhkan kuljettamisen helpottamiseksi (osa III). IV-vaiheessa tutkittaisiin suodintuhkan puhdistusprosessin saantoa ja sen suhdetta puhdistustehokkuuteen.

Projektin tilanne

Sihteeri esitteli Kurt Sirénin tarjouksen projektin IV-vaiheesta uudestaan hallituksen kokouksessa 5.6. Työtä ei toistaiseksi tilattu, vaan ennen projektin IV-vaiheen hyväksymistä hallitus pyysi tekemään ympäristölupien yhteenvedon, kun kaikille tehtaille on annettu ympäristölupa. Työssä käsiteltäisiin kaikkien tehtaiden ympäristövelvoitteet. Merja Strengell lähettää tarjouksen työn tekemisestä hallituksen kokoukseen 18.9. mennessä.

Keskusteltiin jatketaanko työssä tutkimuksellisella linjalla vai pyritäänkö saamaan myös tuotettava hyödyntävä toimija (esim. Kemira) mukaan projektiin. Sirén päivittää tarjouksen.

Julkaistu ja painatus

III-vaiheen raportti on julkaistu yhdistyksen kotisivuilla.

6 NO_x-SELVITYS

Tavoite

Projektin tarkoituksena on selvittää sellutehtaiden typpioksidipäästöt ja niihin vaikuttavat tekijät. Tutkimus toteutetaan kartoituksena, joka koostuu kahdesta osasta.

1. Soodakattilan ja meesauunin tyyppiyhdisteitten virrat selvitetään tyyppianalyysin ja taselaskelmin Åbo Akademin toimesta.
2. Typenoksidien päästöt selvitetään päästömittauksin, joiden tulokset raportoidaan liitteenä olevalla kartoituslomakkeella.

Projektin tilanne

Osallistumiskysely lähetettiin 1.6.2006 kaikille suomalaisille sellutehtaille, ja tehtaot maksavat analyysikustannuksensa itse. Tehtaille lähetettiin muis-tutuskirjeet soodakattilan typpivirtausten selvittämisestä 13.9.2006.

Pyritään saamaan UPM Pietarsaari, SE Imatra (Harri Jussila yhteydessä) ja SE Oulu (sihteeri yhteydessä) vielä mukaan projektiin. Jos nämä tehtaot lähtevät mukaan, tehdään NO_x-selvitys, jossa on näiden tehtaiden lisäksi mukana myös jo mitatut viisi Metsä-Botnian tehdasta.

Jonkinlainen yhteenveto NO_x-päästöistä olisi mahdollisuus kasata myös tehtaiden ympäristöraporteista.

7 PROJEKTIEHDOTUKSET 2007 →

- Tehtaiden päästölupakartoituksen päivitys (lupien voimaantulo 2005 - 2007; tutkimus tämän jälkeen).
 - o Merja Strengell lähettää tarjouksen ympäristölupavelvoitteiden yhteenvedosta hallituksen kokoukseen 18.9. mennessä.

Seuraavia projekteja ehdotetaan vuoden 2008 projektiksi:

- Pölypäästöjen vähentäminen alle 10 mg/m_n³ – Pienhiukkaskdirektiivi
 - o Soodakattilan pienhiukkasten haitallisuuden selvittäminen
 - o Yhteisprojekti VTT:n kanssa (Soodakattiloiden pienhiukkasten terveysvaikutukset solumuutostasolla)? Sihteeri ottaa yhteyttä VTT:lle Jorma Jokiniemeen.
- Päästö- ja siirtorekisterien (PRTR) jatkoselvitys. Metsäteollisuus ry:n E-PRTR-selvitys ”Metsäteollisuuden päästöjen raportointi Euroopan päästö- ja siirtorekisteriin” löytyy Ympäristöministeriön kotisivuilta: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=70209&lan=fi>
 - o Harri Jussila ja Sanna Hämäläinen selvittävät, mitä PRTR-mittauksista olisi selvitettävä ja raportoivat kokouksessa IV/2007.
 - o Tarkastellaan PRTR:n ainelistaa, ja tutkitaan mitä pitäisi mitata.
 - o Esko Talkan raportti EPER-aineista, mitä raportoitu.

Reino Lammin (Suomen Ympäristökeskus) opas löytyy seuraavasta osoitteesta:

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=19942&lan=fi>

- o Dioksiini- ja furaanipitoisuudet talteenotossa

- esimerkiksi kaksi vertailevaa mittausta á 600 €

Seuraavat selvitykset ehdotettiin projekteiksi, jotka voitaisiin suorittaa vuoden 2007 jälkeen:

- Soodakattilahuoneen ilmanlaadun parantamiskeinoja (liuottajan ympäristö, hajukaasut, ilmanotto kattilan alaosaan, tehdasilmakartoitus [Tamminen, Enwin Oy]) tai hajapäästöt soodakattilassa
 - o Tavoite: soodakattilalaitoksen pitoisuuksien mittaaminen sisällä normaaleilla työtasolla
 - o Miksi: jotta voidaan vastata kysymyksiin kuten "Mikä on altistus, kun rassataan primääri-ilma-aukkoja"
 - o Toteutus: mittaautetaan lipeäruiskutasolla, liuottajatasolla, hajukaasuaukkojen rassaussyhteen luona, sulakourujen luona ja kattilan imuilmasta
 - TRS
 - kokonaisriikki
 - pöly (kuplittamalla liuoksen läpi ja mittaamalla Na ja liukenematon)
 - o Rahoitus: varmaankin hanketta tukenee esim. työsuojelu, ympäristö ja tehtaat, kokonaispotti on nopeasti ~15.000€
- Kurt Sirén esitteli projektiehdotuksen: Kaatopaikalle menevän soodasakan vähentäminen.
 - o Sirén selvittää Joensuun yliopistossa osittain samasta aiheesta meneillään olevan tutkimuksen aikataulun ja raportoinnin sekä ovatko tulokset käytettävissä.
- Sulfiditeetin hallinta: Odotetaan KCL:n ja TKK:n yhteisen projektin kehitys ja tulokset, projekti loppumassa vuonna 2007.
- Soodakattilan raskasmetallipäästöt ilmaan; LTR:n tutkimusprojekti vuodelle 2005: soodakattilan raskasmetallitaseet

Lista siirretään aina seuraavaan pöytäkirjaan!

8 MUUT ASIAT

Ei muita asioita.

9 SEURAAVA KOKOUS

Seuraava Ympäristötyöryhmän kokous pidetään to 8.11. klo 10 KCL:lla
Espoossa.

Vakuudeksi

Outi Pisto

LIITE I

Juha Tolvanen

Pienhiukkaset, puhdistus ja mittaukset soodakattilan jälkeen

**PIENHIUKKASET, PUHDISTUS JA
MITTAUKSET SOODAKATTILOIDEN JÄLKEEN
SKYn YTR**

Juha Tolvanen

29/08/2007

POWER |

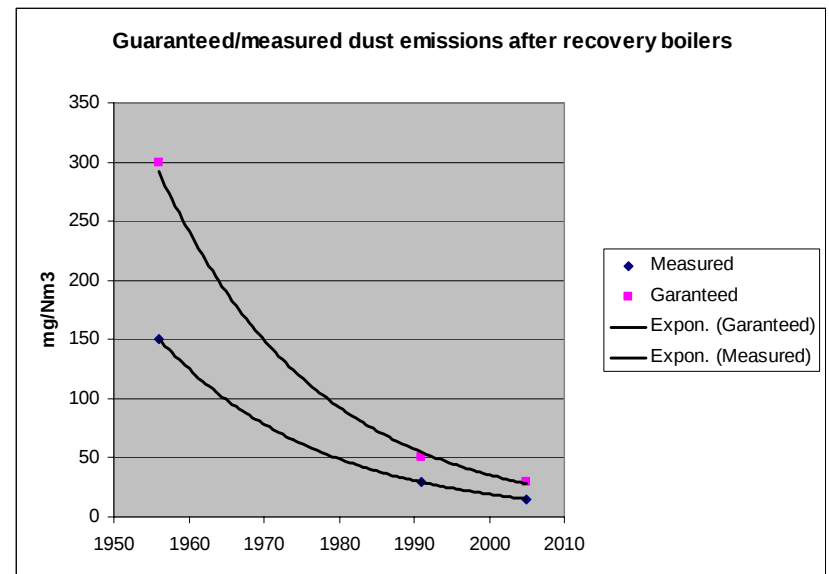
ALSTOM

PÖLYPÄÄSTÖJEN KEHITYS

KOHTI PIENEMPIÄ PÄÄSTÖJÄ

- Kehityspiirteitä:

- Pienenevät pölypäästöt kaikilla alueilla
- Kasvava kiinnostus pienhiukkasiin (PM 10).
- Ei vielä lainsäädäntöä.

2

3

4 (sähkökientien lkm)

PÄÄSTÖMITTAUKSET HIUKKASPÄÄSTÖILLE

TYYPILLISIÄ KÄYTÖSSÄ OLEVIA STD

Table 1. Determination of Particulate Matter (PM) emissions from stationary sources according to different standards (RH = relative humidity).

Standard	Year issued	Sampling Method	Filter pre-treatment temperature	Sample after-treatment temperature	Sampling temperature	Applicability Flue gas nature
SFS 3866	1990	OSS	110 °C	110 °C	120 °C – 150 °C	Dry / wet flue gas
		ISS	110 °C	110 °C	t_g	Dry flue gas
ISO 9096	1992	OSS	110 °C + 10 °C > t_g	110 °C	> above all dew point temperatures	Dry / wet flue gas
		ISS	110 °C + 10 °C > t_g	110 °C	t_g	t_g > all dew point temperatures
SFS-EN 13284 ISO/FDIS 12141 ISO/FDIS 9096	2002	OSS	180 °C + 20 °C > t_g	160 °C	160 °C or higher	Dry / wet flue gas
		ISS	180 °C + 20 °C > t_g	160 °C	t_g	Dry flue gas
ISO 8178	1996	OSS	22 °C, RH 45±8 %	22 °C, RH 45±8 %	52	Dry / wet flue gas Special method
EPA Method 5	2000	OSS	20 °C or 105 °C	20 °C or 104 °C 1)	120 °C	Dry flue gas
EPA Method 5B	2000	OSS	160 °C	160 °C	160 °C	Dry / wet flue gas + particles without H ₂ SO ₄
EPA Method 17	2000	ISS	20 °C or 105 °C	20 °C or 104 °C 1)	t_g	Particular sources
EPA 201A	1992	ISS	20 °C or 105 °C	20 °C or 105 °C	t_g	PM 10
EPA Method 201	1996	ISS	20 °C or 105 °C	20 °C or 105 °C	t_g	Cyclone
EPA Method 202	1996					Condensibles (meas. at 0 °C after particle sampling)

OSS = Out-Stack Sampling

ISS = In-Stack Sampling

t_g = flue gas temperature

dry flue gas = temperature higher than flue gas temp.

Wet gas = e.g. after scrubber

1) Post treatment of rinsing at ambient temperature

ERI MITTAUSMETODIEN SOVELTUVUUS

- HUOMIOITAVAA: SÄHKÖSUODIN ON TARKOITETTU HIUKKASTEN POISTOON JA EROTUS TAPAHTUU AKTUAALIOLOSUHTEESSA
- OUT STACK SAMPLING-METODIT ANTAVAT TULOKSEN REFERENSSIOLOSUHTEESSA, ESIM EPA 5 120 c. TÄLLÖIN NÄYTEMÄÄRÄN MASSA SUURENEE JOHTUEN LAUHTUVISTA YHDISTEISTÄ.
- OSS-METODIT OVAT ONGELMALLISIA PROSESSEISSA, JOISSA LAUHTUVIA RIKKI- TAI HIILIVETY-YHDISTEITÄ. LAUHTUVIEN OSUUS VOI OLLA KYMMENIÄ PROSENTTEJA KOKONAISMASSASTA!
- OSS-METODIT OVAT HYVIÄ REFERENSSIMENETELMIÄ, MUTTA SOVELTUVAT HUONOSTI LAITETAKUUN TODENTAMISEEN (KUKA MÄÄRITTELEE OLOSUHTEEN ETUKÄTEEN?)
- .

PM 1-10

PM 10

Determination of the PM 10 Fraction Particulate Matter. Reference Method and Field Test Procedure to Demonstrate Reference of Measurement Methods. Brussels (EN 12341).

PM 10 ja 2.5

VDI 2066, part 10

PM 1

**Ei mittausstandardia.
Mittalaitteiden valmistajia löytyy, kuten DEKATI**

PM 10 SISÄLTÄÄ

COARSE PARTICLES, 2,5 – 10 MICRONIA

FINE PARTICLES, ALLE 2.5 MICRONIA

**MOLEMMAT JAKEET MENEVÄT NENÄN
JA KURKUN LÄPI KEUHKOIHIN**

**KAIKKEIN VAARALLISIN JAE
TERVEYDELLE ON ALLE 1 MICRONIN**

Emission Standard 2000/76/EC

EU directive Emission requirements (Dry, 11 % O₂)

Component	24 h		½ h	Unit	APC product main choice
	average	average			
Particulate	10		30	mg/Nm ³	FF/ESP
HCl	10		60	mg/Nm ³	DRY/WET
SO ₂	50		200	mg/Nm ³	DRY/WET
HF	1		4	mg/Nm ³	DRY/WET
NO _x	200		400	mg/Nm ³	
SNCR/SCR					
Cd+Tl			0,05	mg/Nm ³	FF/AC
Hg			0,05	mg/Nm ³	FF/AC
Sb+As+Pb+Cr+Co+					
Cu+Mn+Ni+V			0,5	mg/Nm ³	FF/AC
PCDD/PCDF			0,1	ng/Nm ³	FF/AC

FF=Fabric Filter, ESP=Electrostatic Precipitator, DRY=Dry/Semi Absorption Method,
WET=Wet Scrubber Method, SNCR= Selective Non Catalytic Reduction,
SCR=Selective Catalytic Reduction, AC=Activated Carbon

ILMANSUOJELU TÄNÄÄN

SÄHKÖSUODIN

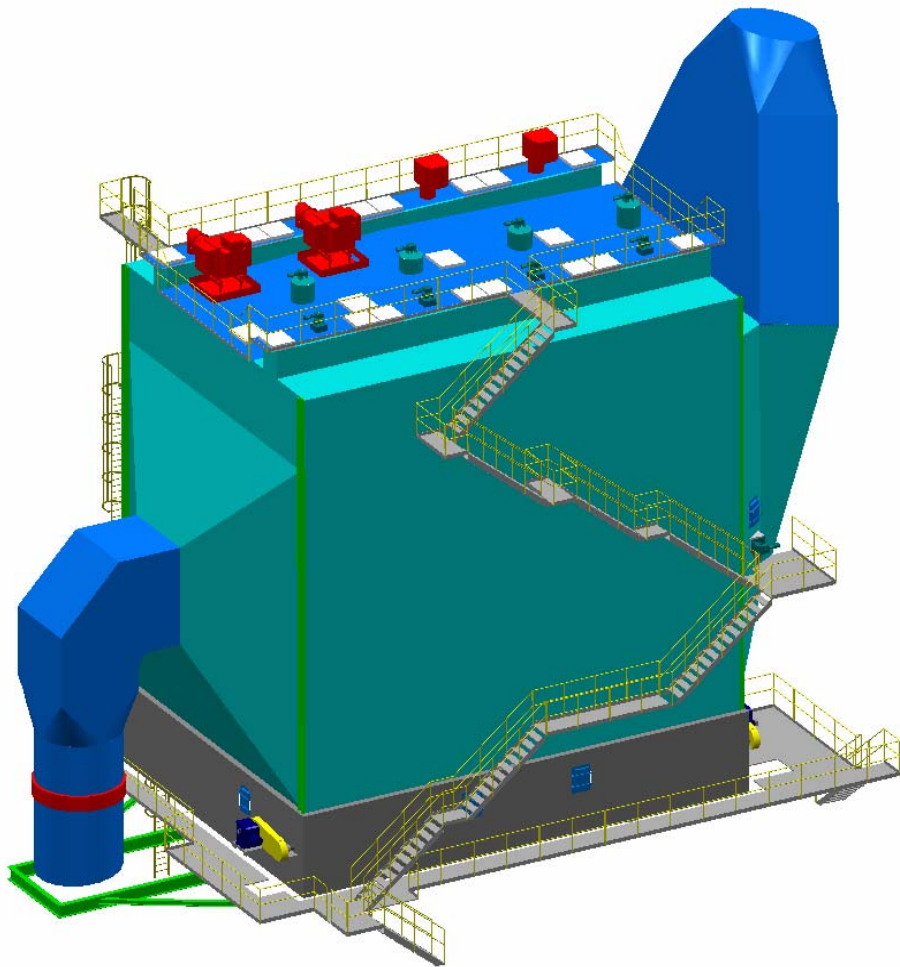
Etuja:

Laaja käyttölämpötila-alue
(400 c asti)

Varma toiminta myös tarttuvilla pölyillä

Pieni huollon tarve

Alhainen painehäviö

ILMANSUOJELU TÄNÄÄN

SOODAKATTILAPROSESSI

Prosessiarvot

lämpötila	150-220c
kosteus	20-35 %
pölymäärä nuohouksessa	15-32 g/Nm ³ (60-100)

Erityispiirteet

pieni hiukkaskoko (höyrystyneet alkalit)
matalaresistiivinen pöly
tarttuva pöly
korroosioriski (SO₂)

Kehityssuunnat

suureneva yksikkökoko
mustalipeän kuiva-aineen nousu (kasvavat
pölymäärät)
vierasaineiden nousu kierrossa (K,Cl)

SOODAKATTILAN PÖLY

KATTILASTA ULOS TULEVA PÖLY

PÖLYPITOISUUS ECON JÄLKEEN 30-60 g/Nm³

KAIKKI ESP-PÖLY ON KOOLTAAN ALLE 10 MICRONIA

KESKIKOKO 1 MICRONIA.

n. 99% PÖLYSTÄ ON VESILIUKOISTA

PÖLY PERÄISIN FUME'STA, JOKA SYNTYY MUSTALIPEÄN PALAESSA JA REAGOIDESSA PEDISSÄ

PÖLY MUODOSTUU PÄÄOSIN NARTIUMSULFFAATISTA, OSA KARBONAATTIMUODOSSA. VIERASAINEISTA YLEISEMMIN ESIINTYY CI JA KALIUMIA

PARTIKKELIKOKOJAKAUMAT

SOODAKATTILA

Partikkelikokojakauma muodoltaan unimode (käsittää yhden huipun)

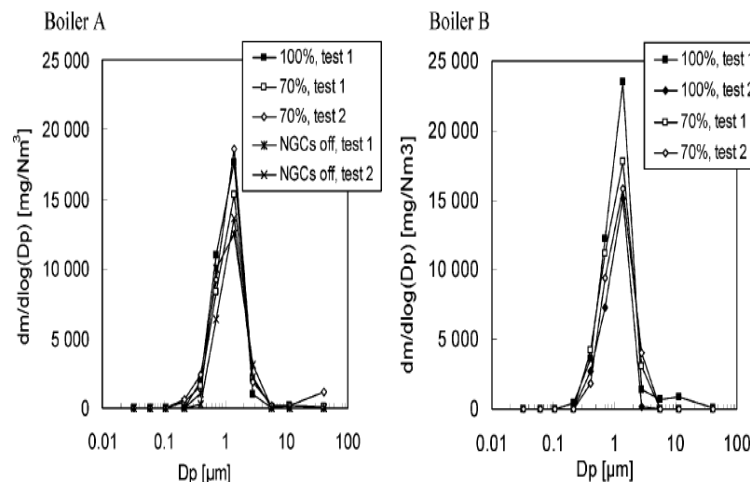

FIGURE 2. Particle mass size distributions at the ESP inlet at boilers A and B as determined with low-pressure impactors. The particles collected in the precutter cyclone (larger than $4\ \mu\text{m}$) are not included in the figures.

586 ■ ENVIRONMENTAL SCIENCE & TECHNOLOGY / VOL. 40, NO. 2, 2006

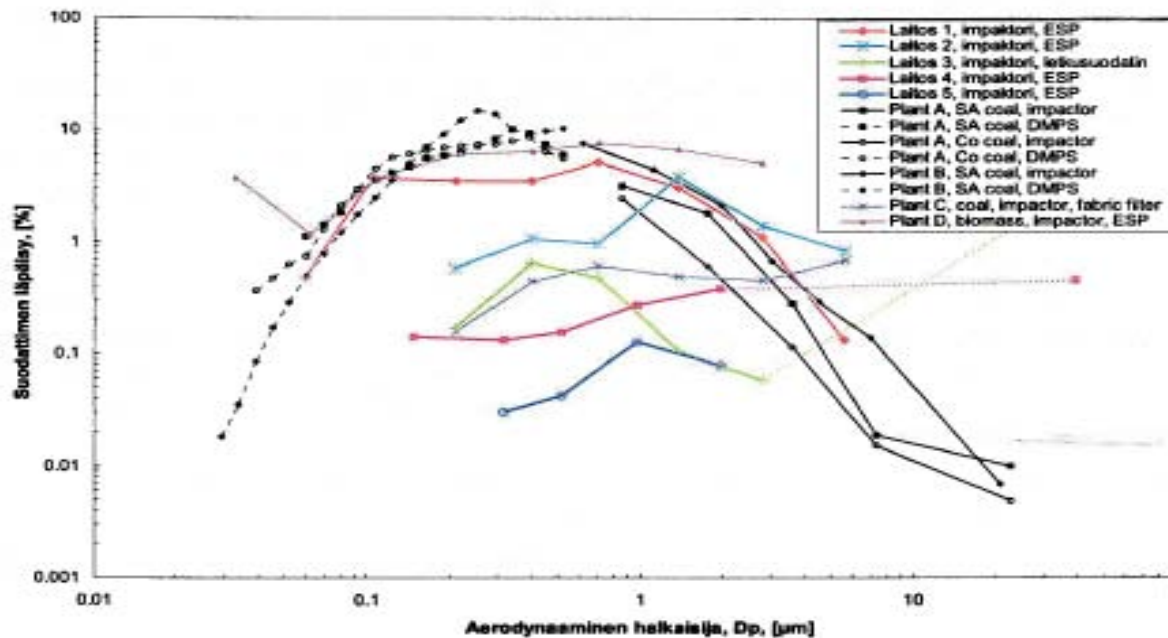
— Lähde 1.

ILMANSUOJELU TÄNÄÄN

PARTIKKELIKOKOJAKAUMAT

LÄPÄISYVYYS KOKOLUOKITTAIN

Laitos 4 ja 5 soodakattiloita

•Lähde 3.

LÄPÄISEVYYS KOKOJAKAUMITTAIN Cl, K

SOODAKATTILA

Partikkelikokojakaumat erilaisia laitosten välillä (unimode vs. bimodal)

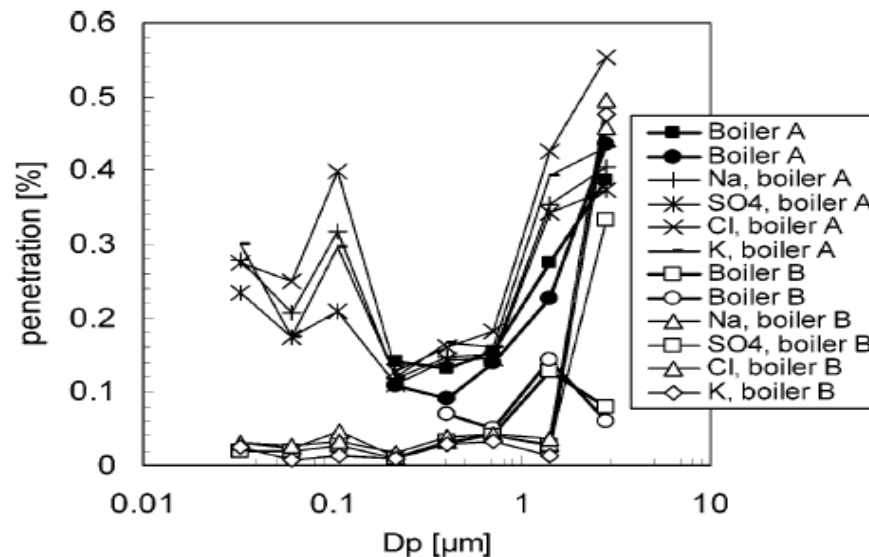

FIGURE 6. Particle penetration through the ESP at boilers A and B for total particle mass and for Na, SO₄, Cl, and K.

– Lähde 1.

RASKASMETALLIT

SOODAKATTILA

Raskasmetallit eivät ongelma

TABLE 4. Trace Element Emissions from Boilers A and B

	boiler A [$\mu\text{g}/\text{Nm}^3$]	boiler B [$\mu\text{g}/\text{Nm}^3$]
Co	3.3	0.04
Cu	8.2	0.4
Mn	32	0.5
Pb	0.9	0.08
Sb	0.08	0.002
V	0.8	0.001
Co + Cu + Mn + Pb + Sb + V	45	1.0
Cd	0.26	0.03
Tl	0.07	0.02
Cd + Tl	0.33	0.05

- **Lähde 1.**

Pb JA Cd LÄPÄISEVYYS KOKOJAKAUMITTAIN

SOODAKATTILA

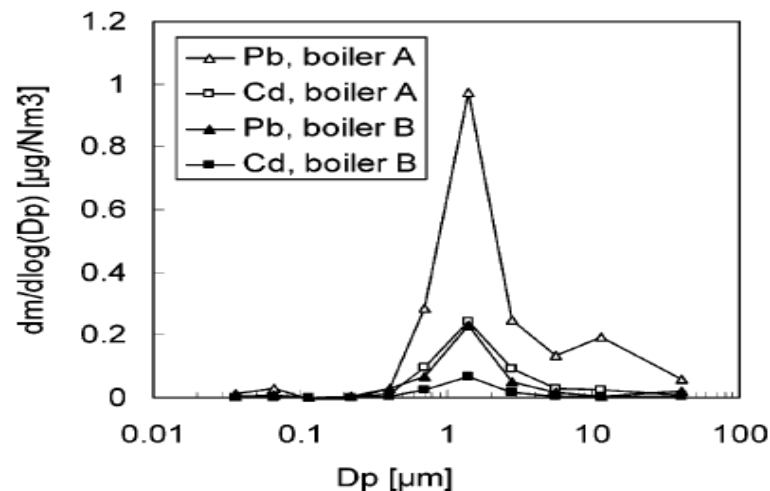

FIGURE 7. Trace element Cd and Pb size distributions at the ESP outlet at boilers A and B.

– Lähde 1.

ILMANSUOJELU TÄNÄÄN

PM 1 PIENHIUKKASMITTAUKSIA

Fuel	Boiler/ Burner	Output kW	Particle separator	Particle emissions		Medium size (nm)	Chemical composition Main elements/compounds	Morphology particle size/agglomerate Physical size	Harmful properties particle size/toxicity	Flue gas characteristics	
				TSP mg/MJ	PM1 mg/MJ					T °C	O ₂ aver. %
Biomass/Peat						PM1-AMMD		Physical size	Biomass		
batch burning sauna stoves, fireplace inserts, masonry heaters, wood log boilers		–		80...230* 50...160*		100-500	org. 80-90, soot 20, inorg. 5-50	agglom., primary 50 nm	batch burning small size, PAH, some soot	350 210	9 13
continuous burning wood chips	grate, stoker burner	< 500	–	20...80			na**		continuous burning small units	160	8
wood pellets	pellet burner, stoker burner	< 500	–	10...60		100	org. 10-15, soot 1-5, inorg. 80-90	spherical 50 nm	small size some PAH	150 140	7 6
wood	grate	5000	wet scrubber	50	30	200	K, SO ₄			140	6
woodchips	grate (circulating)	10000	–	10	3	230					
wood	grate	15000	ESP	11	5	200	–		intermed. & large units	140	6
wood, peat	Bubbling fluidised bed (BFB)	60000	ESP	2-3	1	200	SO ₄ , K, Na	spherical 100-200 nm	relatively small size	140	6
wood, sludge	Circulation fluidised bed (CFB)	150000	ESP	1-2	0.1	200	SO ₄ , K, Cl, Na	K salts			
wood, peat, sludge	BFB	90000	FF	5	0.05	500	na**			140	6
Waste									Waste		
SRF	grate	18000	FF	0.2	< 0.03	na**	na**	inlet	inlet	140	11
SRF	CFB	75000	FF	0.4	0.03	na**	na**	compact agglomerates	rel. small size, toxic	140	11
mixed fuel	BFB	60000	ESP	10	3	200	K, Cl, SO ₄ , Pb, Cd...	primary 40-100 nm (K, Cl and Pb, Cd...)	outlet almost zero emission	140	6
Oil									Oil		
light fuel oil	Oil burner (domestic)	20	–	2	2	50	mainly soot	agglom. primary 20-50 nm	small size soot	160	4
heavy fuel oil	Oil boiler	4000-7000	–	15-40	3-9	100	H ₂ SO ₄ , V, Ni	spherical 100 nm	small size toxic	150	3
	Diesel engine	–	–	–	–	–	–	–	number, V, Ni, SO ₄	–	–
Coal									Coal		
	Pulverised coal combustion	320000	ESP	10	2	500	Si, S, K, Hg...				
		246000	FF	6	~0	na**	na**		Hg, As		
Black liquor									Black liquor		
	Recovery boiler	300000	ESP	5-16	3-11	1000	Na, SO ₄ , K, Cl salts	compact agglomerates 100-500 nm	none	140	6

* large differences between combustion devices and operating conditions (fuel quality etc.)

** below the limit of identification or not analysed

Table 7. Measured fine particle emissions (PM1) and their characteristics (incl. chemical composition, morphology, and harmful properties) for energy generation, small-scale wood combustion, and industrial processes.

– Lähde 2.

LÄPÄISYVYYS KOKOLUOKITTAIN

VOIMA JA JÄTE

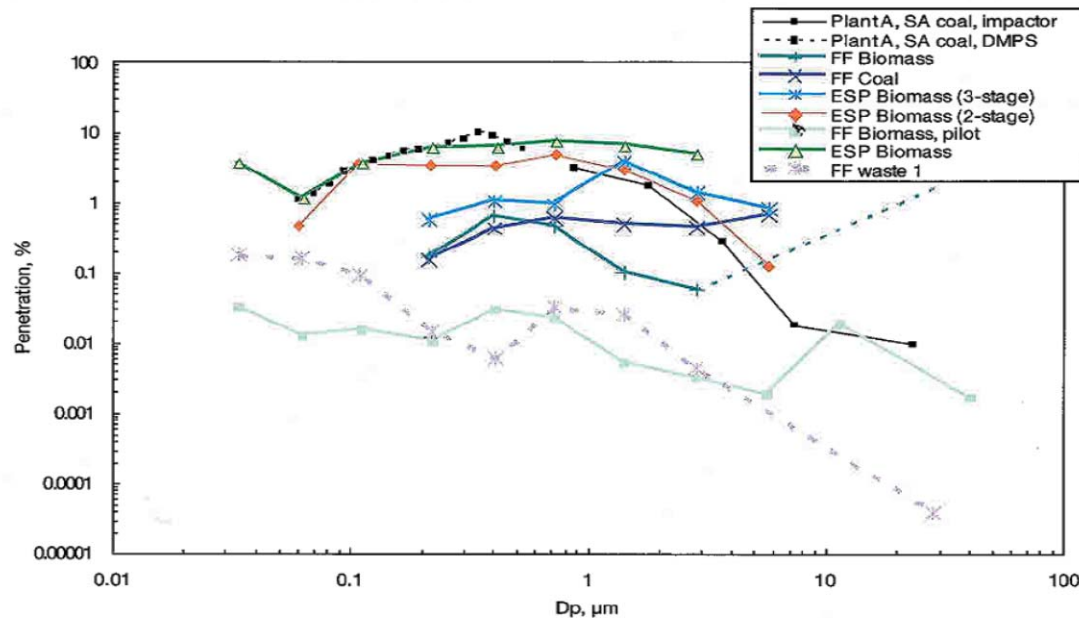

Figure 10. Measured filter efficiencies at different types of power plants.

— Lähde 2.

ILMANSUOJELU TÄNÄÄN

SÄHKÖSUODIN JA 10 mg/Nm³

Esim. jätedirektiivin pölypäästön raja on 10 mg/Nm³ (dry 11% O₂)

Soodakattiloiden jälkeen mitattu täyden kuorman ajoilla alle yllä olevan rajan alittavia tuloksia (neljä kenttää). Tyypillisesti alle 15 mg.

Paras ja todennäköisin vaihtoehto on edetä 20 mg/Nm³ kautta 10 mg'aan.

Takuu edellyttää hallittuja ja etukäteen tunnettuja olosuhteita. Vaikkeudet tulevat etenkin epäpuhtailla lipeillä ja kattilan

KEINOJA PIENEMPIIN PÄÄSTÖIHIN

TASASUUNTAAJAT

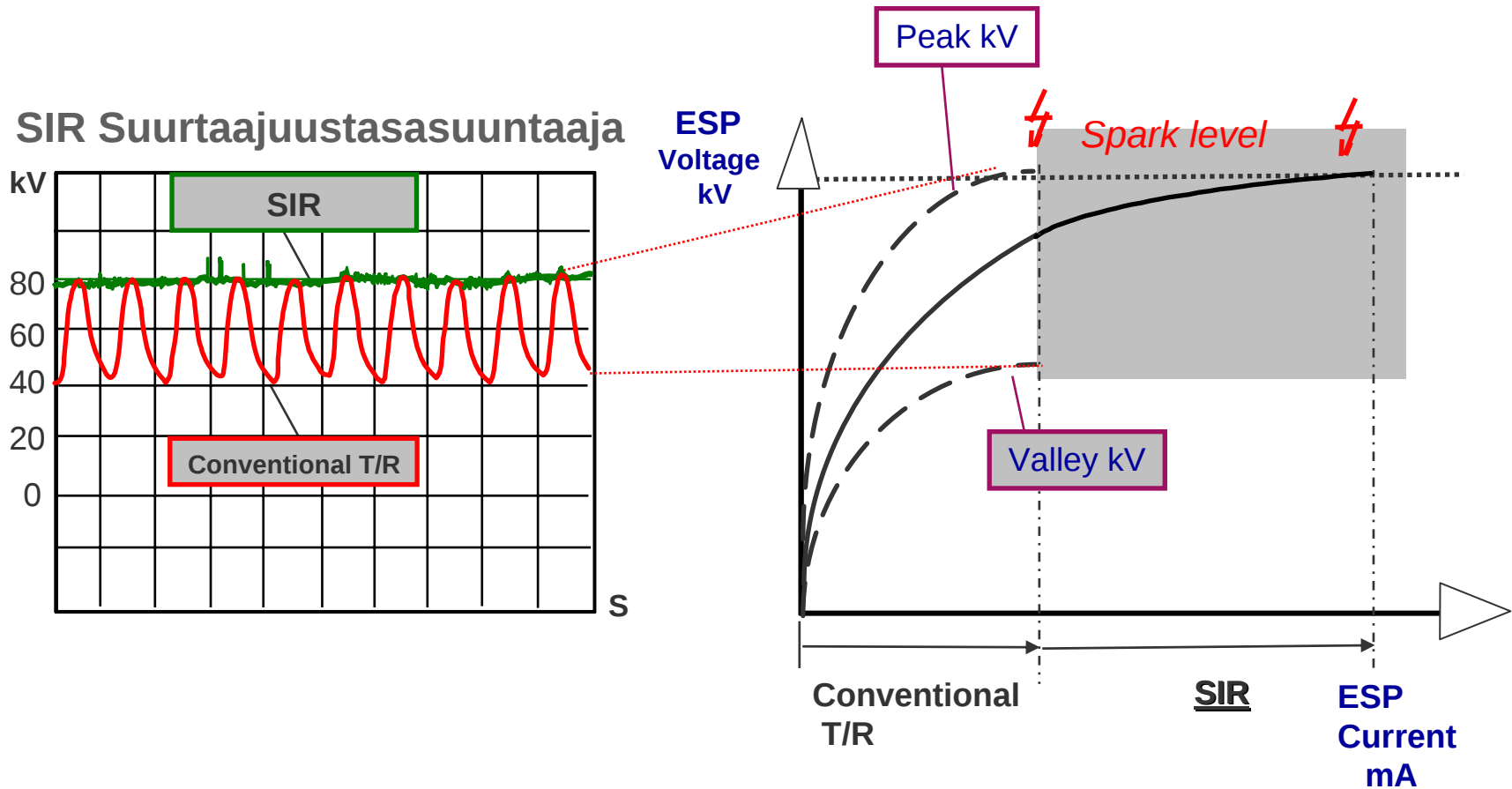

Perinteiset tasasuuntaajat 50 Hz

Suurtaajuus SIR-tasasuuntaajat 50 kHz

KEINOJA PIENEMPIIN PÄÄSTÖIHIN

ILMANSUOJELU TÄNÄÄN

LÄHTEET

1. **Electrostatic Precipitator performance and trace element emissions from two kraft recovery boilers**
Lind, Hokkinen, Jokiniemi etc. VTT
2. **TEKES, Combating Particulate Emissions**
3. **Energiantuotannon ja prosessiteollisuuden pienhiukkas- ja raskasmetallipäästöjen karakterisointi**
Hokkinen, Jokiniemi, etc.. VTT

www.alstom.fi
www.alstom.com

ALSTOM